

Aktualizace Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb ve Středočeském kraji na období 2020 – 2022

Předkládací zpráva:

V souladu s usnesením Rady Středočeského kraje ze dne 26. 8. 2021 předkládá radní pro oblast sociálních věcí Zastupitelstvu Středočeského kraje ke schválení aktualizaci Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb ve Středočeském kraji na období 2020 – 2022 (dále též Plán), jejímž předmětem je nové a úplné znění Sítě sociálních služeb SK (dále též Sít') ve vztahu k roku 2022 (viz příloha č. 2 k Usnesení a dále úprava textu Plánu v souvislosti s transformací kapacitních jednotek u služeb osobní asistence a nocleháren (viz příloha č. 1 k Usnesení. Tato aktualizace, zpracována Odborem sociálních věcí, naplňuje především nejvyšší strategické priority Plánu schváleného Zastupitelstvem SK usnesením č. 142-21/2019/ZK ze dne 25. 11. 2019.

V souladu s oddílem č. 6 „Pravidla řízení a koordinace Sítě sociálních služeb SK“ Plánu proběhlo ve dnech 1. – 31. 3. 2021 připomínkování Sítě, částečně ve vztahu k pololetí 2021, majoritně pak ve vztahu k roku 2022. Současně byly v následujících měsících řešeny i další návrhy úprav Sítě, zejména v případech podnětů vzešlých z oddělení koncepce a metodiky Odboru sociálních věcí KÚSK.

Souhrnný přehled konkrétních návrhů ze strany poskytovatelů je přílohou k Tisku č. 0598(2021). Tento přehled také obsahuje komentáře Odboru sociálních věcí KÚSK ve smyslu doporučení akceptace či neakceptace každého jednotlivého návrhu na základě odborného posouzení pracovníky oddělení koncepce a metodiky.

Návrh posílení Sítě v rozsahu akceptovaných kapacit činí 111,51 úvazků v přímé péči (kalkulováno včetně služeb, jejichž kapacita je nově uváděna v hodinách přímé péče převedena na hodiny přímé péče) a 56 lůžek. Tyto hodnoty vyjadřují čisté navýšení kapacit oproti roku 2021, nikoliv přesuny mezi jednotlivými druhy sociálních služeb realizované z důvodu přiléhavější saturace potřeb jejich uživatelů; též viz příloha k Tisku č. 0598(2021).

Podrobné odůvodnění struktury kapacitního posílení Sítě v kontextu prioritních oblastí je součástí důvodové zprávy k Tisku č. 0598(2021), která obsahuje též komentář k

transformaci kapacitních jednotek.

Finanční krytí:

Navýšené kapacity Sítě budou podpořeny z dotace dle § 101a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále též ZSS) určené k financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb v rozsahu stanoveném základními činnostmi u jednotlivých druhů sociálních služeb dle ZSS, v souladu s obecným principem vícezdrojového financování sociálních služeb. Předpokládané navýšení v objemu cca 62 milionů korun již bylo zohledněno v žádosti Středočeského kraje předložené dne 28. 07. 2021 Ministerstvu práce a sociálních věcí v rámci Dotačního řízení MPSV pro kraje a Hlavní město Prahu pro rok 2022 v oblasti poskytování sociálních služeb.

Předkladatel:

Mgr. Martin Hrabánek, radní pro oblast sociálních věcí

Zpracovatel:

Mgr. Pavla Karmelitová, vedoucí Odboru sociálních věcí
Jakub Šlajs, DiS., vedoucí oddělení koncepce a metodiky sociálních služeb

Projednáno:

Doporučení: ANO – NE

Související usnesení:

Návrh usnesení:

Zastupitelstvo kraje po projednání

I. s c h v a l u j e

schvaluje aktualizaci SPRSS SK 2020 - 2022 dle přílohy k Tisku č. 0598(2021) a dle příloh č. 1 a č. 2 k usnesení

Příloha:

1. Důvodová zpráva
2. Příloha k Tisku: Přehled změn Sítě SK
3. Příloha č. 1 k Usnesení: Aktual. SPRSS SK 2020-22
4. Příloha č. 2 k Usnesení: Sít SK k 1. 1. 2022

Podstata předmětu jednání:

Aktualizace Sítě sociálních služeb Středočeského kraje ve vztahu k roku 2022

V souladu s oddílem č. 6 „Pravidla řízení a koordinace Sítě sociálních služeb SK“ Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb ve Středočeském kraji na období 2020 – 2022 (dále též Plán) proběhlo ve dnech 1. – 31. 3. 2021 připomínkování Sítě, částečně ve vztahu k pololetí 2021, majoritně pak ve vztahu k roku 2022. Současně byly v následujících měsících řešeny i další návrhy úprav Sítě, zejména v případech podnětů vzešlých z oddělení koncepce a metodiky Odboru sociálních věcí KÚSK.

Souhrnný přehled konkrétních návrhů ze strany poskytovatelů je obsažen v příloze k Tisku č. 0598(2021). Tento přehled také obsahuje komentáře Odboru sociálních věcí KÚSK ve smyslu doporučení akceptace či neakceptace každého jednotlivého návrhu na základě odborného posouzení pracovníky oddělení koncepce a metodiky sociálních služeb. To, zda je doporučeno návrh zohlednit či nikoliv, vychází především z priorit a pravidel Plánu. V případě poskytovatelů, jejichž služby dosud do sítě zařazeny nebyly, byly navrhované kapacity (za předpokladu souladu se zmíněnými prioritami a pravidly) nejen zkonzultovány s příslušnými ORP, ale také prověřeny formou metodických návštěv přímo v místě poskytování. V případě nejasné či nedostatečné argumentace byla s poskytovateli a zadavateli sociálních služeb realizována rozsáhlá odborná jednání.

Návrh posílení Sítě v rozsahu akceptovaných kapacit činí 111,51 úvazků v přímé péči (kalkulováno včetně služeb, jejichž kapacita je nově uváděna v hodinách přímé péče) a 56 lůžek. Tyto hodnoty vyjadřují čisté navýšení kapacit oproti roku 2021, nikoliv přesuny mezi jednotlivými druhy sociálních služeb realizované z důvodu přílehavější saturace potřeb jejich uživatelů; též viz příloha k Tisku č. 0598(2021). Struktura a objem akceptovaných návrhů se odvíjí od následujících strategických priorit Plánu, respektive samotného Středočeského kraje:

Prioritní oblast I. Osoby se sníženou soběstačností

Klíčovou prioritou Středočeského kraje je v souladu s Programovým prohlášením Rady Středočeského kraje a Plánem zajištění dostupných a kvalitních terénních a ambulantních sociálních služeb pro osoby se sníženou soběstačností za účelem maximální podpory jejich setrvání v přirozeném prostředí – doma, v rodině, v komunitě. Kromě seniorů a osob se zdravotním postižením se tento trend týká také např. osob s duševním onemocněním, jejichž potřeby kraj strategicky řeší v kontextu reformy péče o duševní zdraví. Posilování kapacit terénních a ambulantních služeb sociální péče je nezbytné z důvodu zajištění nejen místní, ale

také časové dostupnosti – tj. aby fungovaly nejen ve všední dny do odpoledne, ale do večerních hodin, včetně víkendů a svátků. Současně je efektivita využití kapacity odborných pracovníků pečovatelských služeb ve prospěch úkonů osobní péče podporována metodickým vedením poskytovatelů ze strany SOC KÚSK ve smyslu přiměřeného zeštíhlování úkonů, které mohou zajistit běžně dostupné veřejné služby (např. dovoz obědů, úklidy, praní prádla atd.), což definuje standard kvality sociálních služeb č. 8.

Vzhledem k důsledkům pandemie COVID – 19, mezi něž se řadí i nejistota stran objemu finančních prostředků uvolněných státním rozpočtem na sociální služby pro rok 2022, je v návrhu posílení kapacit služeb pro osoby se sníženou soběstačností upřednostněno řešení odpovídající strategické prioritě Středočeského kraje. Návrhy nových kapacit domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem nejsou aktuálně k zařazení do Sítě doporučeny, neboť se jedná o dotačně náročné služby se střední rozvojevou prioritou.

Prioritní oblast II. Rodiny s dětmi/děti a mládež

Prioritou Plánu ve vztahu k cílové skupině ohrožených dětí a rodin je kapacitní a kvalitativní rozvoj sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi. Situace cílové skupiny se velmi zhoršila následkem pandemie COVID-19 – zvýšila se míra rizika sociálního vyloučení ohrožených rodin, jejich ekonomická situace, vzrostla míra domácího násilí, rozevřely se nůžky dostupnosti vzdělávání a školního úspěchu. Středočeský kraj zároveň řeší situaci v ORP s nejvyšším počtem odebíraných dětí. Z uvedených důvodů je nezbytné sociálně aktivizační služby operativně posilovat zejména v okresech, kde jsou detekované problémy nejpálčivější.

Prioritní oblast III. Osoby ohrožené sociálním vyloučením

Ve vztahu k osobám ohroženým sociálním vyloučením (např. lidem bez domova, lidem žijícím v sociálně vyloučených lokalitách či lidem se závislostí na návykových látkách) je navržené kapacitní navýšení Sítě pro rok 2022 velmi drobné, neboť potřeby těchto lidí se současně promítají do ostatních prioritních oblastí (např. ve prospěch rodin ze sociálně vyloučených lokalit jsou posilovány kapacity sociálně aktivizačních služeb, pro osoby nacházející se v tíživé situaci z důvodu zadlužení jsou zajišťovány nové kapacity tematicky zaměřeného odborného sociálního poradenství).

Prioritní oblast IV. Specifické průřezové potřeby

„Vlajkovou lodí“ rozvoje kapacit služeb spadajících do prioritní oblasti IV. je významné posílení odborného sociálního poradenství zaměřeného zejména na dluhovou problematiku. V kontextu nedávných legislativních změn se dostává do popředí zejména potřeba zvládnutí procesu oddlužení. Všechny kapacitně posilované služby disponují potřebnou odborností v této oblasti.

Další změny Sítě

Příloha k Tisku č. 0598(2021) obsahuje také výčet sedmi sociálních služeb s dělenou působností mezi Středočeským krajem a Hlavním městem Prahou, které Hlavní město Praha od ledna 2022 plně přebírá do své sítě (včetně finančního krytí) s tím, že ale i nadále mohou tyto služby reagovat na potřeby středočeských občanů. Tato skutečnost je prvním praktickým krokem nově zahájené spolupráce Středočeského kraje a Hlavního města Prahy v oblasti

plánování sociálních služeb v souladu s cíli Plánu v prioritní oblasti V. Systémová opatření. Spolupráce, iniciovaná ze strany Středočeského kraje, byla navázána na úrovni obou radních pro sociální oblast. Budoucí vizí je vznik společného Metropolitního plánu rozvoje sociálních služeb, který by dokázal efektivně reagovat například na potřeby občanů žijících na rozhraní obou vyšších ÚSC či na problematiku využívání lůžek pobytových služeb ve Středočeském kraji pražskými občany.

Další části přílohy k Tisku č. 0598(2021) zobrazují na úrovni jednotlivých sociálních služeb zařazených do krajské Sítě koncepční změny pojetí kapacitních jednotek u služeb osobní asistence a nocleháren. Od roku 2022 bude kapacita služeb osobní asistence vyjadřována v hodinách přímé péče, kapacita služeb nocleháren v provozních dnech. Tyto nově pojaté kapacity budou též předmětem smlouvy o pověření k poskytování služeb obecného hospodářského zájmu.

Zdůvodnění transformace kapacit a pověření u služeb nocleháren

Navrhovaná transformace vychází z odborných setkání realizovaných dle Plánu, z nichž vyplynulo, že noclehárny mají fakticky obdobné fixní náklady, jejich variabilní náklady je možné snadno hradit z variabilního výnosu za poskytnutí noclehu.

Záměrem je pověřovat a financovat noclehárny na tzv. provozní dny, tedy obvykle na 365 dnů v daném roce, který je dotovaný. Noclehárna je v Plánu nově definovaná s minimální kapacitou 10 lůžek v jednom místě poskytování služby dle registru a provozem nejméně 12 hodin denně. Výše dotace je pak dána počtem provozních dní a výší finanční podpory na jeden den. Tento návrh plně odpovídá potřebám § 95, pís. g) ZSS, který požaduje, aby kraj zajišťoval dostupnost služeb na svém území v souladu s Plánem.

Tento návrh byl s poskytovateli předjednaný a akceptován. V několika případech, kdy by došlo k finanční destabilizaci služby, byla přijata opatření směřující k vyšší efektivitě této sociální služby (poskytovatel fakticky nevybíral úhradu za poskytované služby nebo nebyla úhrada nastavena v obvyklé výši). Jednoznačnou výhodou pro zajišťování dostupnosti služeb je, že v zimních měsících by SK mohl pověřovat službu na více dní, kdy flexibilně otevřou nadkapacitu nocleháren v jiném místě poskytování, pokud stávající kapacita nestačí. Velmi jasně by tak bylo zároveň možné alikvotní část dotace vracet poskytovatelem, pokud kapacitu uvedenou v Síti a ve Smlouvě o pověření nenaplní – jde o jasný a předvídatelný systém.

Zdůvodnění transformace kapacit a pověření u služeb osobní asistence

Navrhovaná transformace vychází ze stávajícího Plánu (viz. str. 66), kdy byla plánována již na letošní rok. Tento krok se neuskutečnil z důvodu pandemie COVID-19. Transformace je rovněž v souladu s cílem harmonizovat systémy sociálních služeb mezi SK a Hl. m. Prahou, která již takovýto systém používá.

Transformace úvazkové kapacity na kapacitu vyjadřovanou hodinami přímé péče je rozvržena do dvou let. Analýzou dat bylo zjištěno, že SK se finančně podílí na jedné hodině péče v rozsahu od 86 korun do 5635 korun. Prvním krokem je tak nastavit očekávanou efektivitu služeb osobní asistence „hodnoty za peníze“. Z analýzy dat byla pro rok 2022 definována cena hodiny přímé péče OA. Následně byl každé službě v Síti stanoven předpokládaný počet hodin přímé péče, který by měla vzhledem ke své dosavadní dotační podpoře zrealizovat. Pro rok

2022 nebudou v rámci dotačního řízení stanoveny sankce za nenaplnění takového očekávání. Oddělení koncepce a metodiky sociálních služeb se bude v následujícím období individuálně zabývat každou službou OA, která se z obvyklé ceny vymyká, s cílem harmonizovat poskytování OA na území SK. V druhém kroku (tj. pro rok 2023) proběhne revize počtu hodin přímé péče OA s ohledem na skutečný výkon služby a revize finanční nákladovosti s cílem přiblížit tuto hodnotu ceně hodiny přímé péče OA stanovené Hl. m. Prahou s ohledem na regionální specifika SK. Zároveň již budou za nenaplnění kapacity vyjádřené hodinami přímé péče stanoveny sankce.

Související aktualizace textu SPRSS SK 2020 – 2022

Navržená transformace kapacit musí být ukotvena v relevantních pasážích Plánu, a to následujícím způsobem:

- 1) Ve strategické části č. 5 Plánu, oblast III., cíl 5.5.1, Nástroj realizace: Noclehárny se za text: „Služba zajišťuje zprostředkování návazných služeb i v oblasti péče o zdraví, včetně duševního zdraví a v oblasti pomoci při zajištění ubytování a živobytí.“ Doplní text: „**Noclehárny jsou poskytovány nejméně na 10 lůžkách v jednom registrovaném místě poskytování služby v rozsahu nejméně 12 hodin denně.**“
- 2) V části Pravidla řízení a koordinace Sítě sociálních služeb SK je nové znění čl. 1.3: „Sít' je souhrn sociálních služeb podle čl. 1.1, který obsahuje: název poskytovatele, identifikační číslo, typ poskytovatele, identifikátor sociální služby, druh sociální služby, převažující cílovou skupinu, územní působnost služby, kapacitu vyjádřenou úvazky v přímé péči, **hodinami přímé péče, provozními dny** nebo v případě pobytových služeb lůžky a informaci, zda jde o zařazení stálé, nebo dočasné. V případě dočasného zařazení i datum expirace zařazení.“

Plán se zapracovanými vyznačenými změnami je přílohou č. 1 k Usnesení. Přílohou č. 2 k Usnesení je pak nové a úplné znění Sítě sociálních služeb SK od 1. 1. 2022 s vyznačenými změnami.

Návrh řešení, odůvodnění:

Provedením aktualizace SPRSS SK 2020 – 2022 a Sítě sociálních služeb SK ve vztahu k roku 2022 naplňuje Středočeský kraj v souladu písmenem g) § 95 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, svěřenou povinnost „zajištění dostupnosti poskytování sociálních služeb na svém území v souladu se střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb“. Reaguje tak na potřeby občanů Středočeského kraje, kteří se ocitají v nepříznivé sociální situaci, nedokážou ji řešit vlastními silami a v případě absence kvalitních a dostupných sociálních služeb by mohlo dojít k ohrožení zdraví či života těchto občanů, či ke vzniku nebo prohloubení jejich sociálního vyloučení.

Zpracoval:

Bc. Markéta Melechovská Puršlová,
koordinátorka plánování rozvoje sociálních služeb

